

Péntek Imre

Turistautak, valódi és állehetőségek

Veszprémi tavaszi tárlat, 2016

Lassan konszolidálódik a vidéki képzőművészeti élet. A korábban bizonytalankodó szervezeti formák megszilárdultak, a rendszeresség és áttekinthetőség kezdi jellemezni a működő intézményeket, csoportokat, melyek az önkormányzatokkal szoros kapcsolatban állva rendezik kiállításaikat, s egyéb programjaikat.

A befogadással nincsen gond: a széleskörű választék, amivel a helyi intézmények csalogatják a közönséget, imponáló, s bár sok függ a vezetők ízlésétől, stíluselkötelezettségétől, mégis a kitekintés biztosított. Amivel nehéz megbirkózni, az a saját művészeti közösség, fiatalok és idősebbek, profik és amatőrök, egy rendkívüli módon „rétegzett” társaság. Van, ahol az egyesületek viszik a prímét, másutt a művelődési házak vállalják fel a szervezés ezernyi gondját. Pécsen például a Pécs Baranya Művészeinek Társasága teremt keretet a városi-megyei művészeknek, Zalaegerszegen a városi kiállítóterem. Amiben nehéz volt utat találni: mikor és hány kiállítás szolgálja a megyeszékhelyekhez kapcsolódó művészeket? Milyen jellegűek legyenek ezek? Legyen-e zsűrizés? Vagy a szalon jelleg domináljon? Zalaegerszegen a városi kiállítóterem két évente ad helyet a Zalaegerszegi Szalonnak, a pécsiek szintén két évente rendeznek hasonló kiállítást. És Veszprémben három évente van fóruma a helyi képzőművészeknek, a Veszprémi tavaszi tárlat keretében, a Művészetek Háza szervezésében.

Meg kell vallani, a Művészetek Háza a várban kivételesen jó helyzetben van. A László Károly- és a Vass László-gyűjtemény mellett a patinás Csikász Galéria és Várgaléria (a Dubniczay-palotában) vonzza a látogatókat. A szervezők leleményességét bizonyítja, hogy az évek óta a szomszédságukban lévő, üresen álló egykori piarista gimnázium – kissé romlaltag – termeit is bevonták a tavaszi tárlat megvalósításába.

Az idén sajátos profilt választottak: a turista lett az ajánlott, körüljárható téma, asszociációs pont. (Az emberek áramlása egyik helyről a másikra.)

A kurátorok – Hegyeshalmi László és Áfrány Gábor – törekvéseiket Zygmunt Bauman: *Turisták és vagabundok* című írásának idézetével érzékeltették:

„[...] a turisták, akik megérdemlik ezt a nevet, abszolút mesterei a minden szilárd felolvasztása és minden kötöttség eloldása művészetének.

Ami elsősorban jellemzi őket: nem tartoznak ahhoz a helyhez, amelyet éppen felkeresnek; megvalósítják azt a csodát, hogy a megfelelő helyen vannak, anélkül, hogy a helyükön volnának. [...]”

És a szalon jelleg megtartása mellett – gyakorlatilag minden beadott művet kiállítottak –, csak a díjzsűrik döntései jelentették az értékelést. A 116 művész 220 alkotása azt jelezte: a közhelyesnek tűnő megszólítás elérte célját, megmozgatta a fantáziát. Sőt, a Zirci III. Béla Művészeti Szakközépiskola tanárai és diákjai egyaránt beszálltak a versengésbe.

Nos, a három helyszín áttekintése után azt mondhatjuk: a felkínált gondolkör áthatotta a (sikeresebb) műtárgyak nagyobb részét, anélkül, hogy erőltetett, szájbarágós lett volna. Valamilyen szelekció csak a helyszínek, a kiállítótér révén valósult meg, a résztvevők azonban így is elégedettek lehettek. Hisz gyakorlatilag minden műtárgy nyilvánosságot kapott.

A piarista iskola tantermei, vagy tanácskozóterme – elhanyagoltságuk ellenére – méltó bemutatkozási helyet tudtak biztosítani a félprofi-félamatőr, kísérletező, tanulmány vagy vázlat jellegű műveknek. És ugyanakkor teret, egész termet adtak az egyes művészek installációinak, a témával kapcsolatos elképzeléseinek.

A tanulók portréi, digitális nyomatai, vagy fotó alapú munkái azt bizonyítják, hogy a gimnáziumban színvonalas munka folyik, a sokirányú kísérletezés mind-mind a készségek, a képességek kifejlesztésére irányul. Figyelemre méltó volt Boros Viola: *Játékállatok* című kompozíciója, mely a képet szembesítette a naturával, a földön kúszó műanyag állatokkal. De az emeleten látható kollekcióban kitűntek Lendvai István érmei, Noll Béla, Ladányi Tamás fotógrafikái, Boda Balázs *Maskarák*-jai, Kiss László Zsigmond: *Turista ökológiája*. Érdekes volt Illés Erika *Útitársa*, és Vizer Júlia *Áramlása*. Horváth Zsolt személyében pedig egy kezdő naiv festőre is akadtunk, aki két képével – *Szegedy Róza-ház Badacsony* és *Badacsonyi szüret* – jelezte, a mai naivok is mozgolódnak, talán többet kéne figyelni rájuk.

Ézsiás István – mint ismert és befutott alkotó – vállalta, hogy a rendelkezésére bocsátott termet a turistaasszociációkkal „rendezi be”. A változatos installáció – melyben bőrönd, kerékpárkerék, esernyő és sok más tárgy, írás, utaláskép található – a művész állandó „utazását” jeleníti meg az alkotás szférájában a kezdettől a befejezésig. Kiss Anna és Kanics Dorottya *Kilátó* címmel készített interaktív teret, mely a két indító rajz – és az odakészített festékek és ecsetek – nyomán pár nap alatt szinte teljesen „benépesült” firkákkal, rajzokkal a felkínált felület. Az iskola nagy terme szintén speciális célra nyert használatot. Itt kaptak helyet a nagyméretű plasztikák, mint Diénes Attila *A mindentudás kapuja* (belógatott agyvelővel) és a *Bakony szelleme*, egy izmos fakonstrukció, vagy Beretvás Csanád: *Égi halászatának „kőhálója”*. Boda Balázs Gábor *Totemje* egy archaikus építmény, Tóth György László és Masszi Ferenc munkái szintén nem ér-

dektelenek. Piller Csaba *Hitünk titka* című művével – talányos és titokzatos „ékítményével” – a tudati mozgás leképezésére törekszik.

A Csikász Galériában békésen fértek meg egymás mellett a figurális törekvések és az absztrakt jelenségek. Marosi Diána az *Amelie csodálatos élete* című film kerti törpéjét idézi festményén, Szajkó István pedig *Jövők-megyék* címmel készített talányos képrejtvényt. T. Szabó László *Útra készen* és *Mű-út* címmel „izmozta” hiperrealizmusát, Szabó Dezső pedig *Sky Views* című sorozatának – égi jelenségeit – állította ki. Haszon Ákos *Kerékpárral a Holdba* című, erősen fotó ízű darabjának az úrhajós öltö-zéke dominált, csak az utazó szorongó arcása világított elő a sisakból. Péterfy Ábel Gross Arnold vonalát viszi tovább – nem is tehetségtelenül –, a *Múzeumban* című képe óriás tereket, szobortöredékeket mutat, melyek között az emberek, mint törpék, járnak-kelnek, ismerkednek a grandiózus művekkel. A szituáció önkéntelenül kíváncsiságot ébreszt, mosolyt fakaszt. *Menekültek* című festménye fájdalmasan aktuális. Veszeli Lajos két munkával képviselteti magát: egy finom, expresszív festménnyel és egy humoros plasztikával. (*Rovar turisták érkezése, Százlábú turista lehet*) Masszi Ferenc *A turista* cím képe a figura apoteózisa, míg Jáger István toscanai képeslapjai, színes rézkarcai klasszikus idöket idéznek. Fábián László *Macskamesék* címmel lep meg, érzékeny állatábrázolásával. Tánczos György új felfedezéséből adott szemelvényt (az emberi test és víz): *Fény-kép I–II–III.*, és nagyméretű nőaktjai a víz-fény struktúráit „tördelik”. Zachar István ceruzarajzain a katasztrófaturizmus jelenik meg, az örök kíváncsi fotóssal, aki mindezt lencsevégre kapja. Zongor Veronika a plakátszerű ábrázolással kísérletezik, a látvány mindenhatóságával (*Óceánkert, Rózsaszín Milano*). Tóth György László *Memento formandója* a bolygó dimenzióit veszi vizsgálat alá, a veszélyekre figyelmeztetve. Farkas István három képe három felkiáltás (*Desztinációk I–II–III.; Itt jártam, Itt jártunk, Így jártunk*). Az expresszív, vörös felületre írt üzenet az emberi tapasztalat végletes sűrítménye. Gálhidy Kő Virág *Erdélyi falukép* címmel készített bájos, keskeny, érzéki metszetet a ritmusos kerítésformákról.

Érdeemes külön tárgyalni a natúr, valamilyen ötlettel „feldobott” fotókat, a különböző technikával átítatott átdolgozásokat, szín- vagy forma-manipulációkat. Szeifert György „kényszer turistái” migránsok, potenciális angyalok, mézeskalács figurák. Az irónia jegyében készült sorozat típusokat, karaktereket állít elénk, melyek esszenciális látványkivonatok. Fekti Vera fotókollázsokkal jeleníti meg a múltba tekintő életérzését (*Drága Barátom!, Egész nyáron*), míg B. Hegedüs Piros *Töredékek (I–IV)* címmel a minimalizmus jegyében állította össze tépett-vágott szöveg-kép formációját. Hasonló úton jár Somody Péter *Külső hozzászólás* című képe, vagy Borbély Béla *Külső utakja*. A tárgyias jellegű alkotások közt tarthatjuk számon Földesi Barnabás művészkönyveit (*Bartha, Egry*), vagy Deli Anett szellemes tányérkonstrukcióját. Az eredeti szuvenírek gyűjteményét

papíron „ismétli”, illetve átdolgozva utánozza. Gáspár Balázs fotókollázsra a felidézés mágikus erejére példa (*Zágráb – Horvátország*). Gáspár Gábor „mobilba zárt” élményét adja tovább a mobilozókról, Gáspár Balázs magyarországi utazása a köznapok banalitásáról tud eredetét mondani. Verebics Ági *Jeddah felé félúton*ja a dokumentálás örömét, a bizarr léthelyzet abszurditását sugározza. Farkas Imre Mona Lisa „átdolgozása” a végsőig vitt torzításból nyeri vissza az eredeti élményt. Holló Zsuzsa fotóátdolgozása szintén a műfaj lehetőségeivel játszik. Nyitrai Orsolya egy templomtorony és egy fa viszonyát gondolja újra, az eredeti mű (természeti alkotás) emberi beavatkozásának vizuális eredményét jelenítve meg (*Terebint*).

A video installációk közül engem megragadott Áfrány Gábor *Roadmovie* című műve. Egy útrészletet ábrázol, fönt lámpák, lent elágazó utak, sávok. Az induláskor hirtelen azt látjuk, hogy a lámpák jelzésére nyilak suhannak a megfelelő útszakaszokon. A jelek életre kelnek, helyettesítve a járműveket, az életet. Sudár Péter *Peters room*ja már nem ennyire megragadó, benne talán görcsösség, a mechanikus ismétlődés kelt figyelmet. Navratil Judit végtelenített bukfencezője hasonló benyomást kelt. Borbély Gábor *Parametricója és a Brutalizmója* erőteljes plasztikai formáival kelti fel az érdeklődést, míg Dózsa Borbély Béla *Utasszállítója* egy fantasy (állatias) lényt állít elénk. Borbély Béla *Nyolcasné látnivalója* címmel egy megtalált bőrönd vizuális hozadékát teszi közszemlére.

Végül tekintsünk szét a Várgalériában!

Itt is megragadnak a figurális festői látomások, Kovács Lola *Fiúk* című naturalisztikus képei. Ruzsics Csilla kollázsolt-festett látvánnyal varázsol el (*Járókelők a mennybe mennek*), Géczy János pedig a kollázsolt, gyúrt, „meggyötört” felület szépségét, faktúráját, a véletlen anyagváltozások képalkotó voltával kápráztat el. Szotyori László *Kiáltás és kiáltás* címmel állította ki szimbolikus farkasfejeit, Ughy Miklós *Csendélete* pedig szintén klasszikus irányultságról árulkodik. Szilágyi–von Neuwirt Zoé a szürreális lények, színes, furcsán borzongató csapatát idézi fel (*Különös társaság, Harangozó Istenség*). Brush Ramones hasonló alakzatokkal zsúfolja tele két képét (*Légy ott kertem, Szeretett vándor*). Baky Péter szellemes kompozíciója a *Párról*, az örök férfi-nőről igazi telitalálat. A színek és formák pazar kontextusa. *Kelemen Marcel* – talán a tapétamintáktól ihletve – egész sorozatot festett a különleges motívumokból (*Misztikus tájakon*). Mészáros Imre *Falusi meséi* pedig egy kiművelt grafikus könnyed kalandozásai az ismert motívumok között. Tungli Zsuzsanna pedig *Az átutazók városa* címmel festette le benyomásait. Debreczeny Zoltán karikatúrisztikus képein könnyed, humoros látomássá formálja élményeit a kapolcsi vásárról vagy a veszprémi csillagokról.

Néhány képen feltűnik a „veszprémiség”, a couleur local is. Milló Ildikó *Veszprémi séta* címmel készített kékes színekben pompázó tűzzománcot, Kulcsár Ágnes pedig a *Tűztorony* címmel alkotta meg munkáit. Fe-

ledy Gyula Zoltán a vörös monokromia terén keresi önmegvalósulását, *Red 1–3*. Milasovszky László *Véletlen/rend* címmel vizsgálja a két fogalmat, Tarczy István elvont üzenetté komponálja álmait, Farkas Imre pedig – tovább bontva Leonardo festményének struktúráját – már csak a műre utaló jelzőpontokat teszi ki. A plasztikák közül kitűnik Lugossy László *Szárnyaszegett* című alkotása, vagy Csabai Tibor *Vésett idő 2*-je. Tamás Ákos *Pannónia virágai* címmel tekintett vissza a múltba, Bognár László *Tornászpálántája* pedig leegyszerűsített, kifejező formáival igazi szobrászi bravúr. A Várgaléria mintegy záró képe (de mondhatnék poént is) Hegyeshalmi László és Környei Ágota *Die Reise* című könyvobjektje. Az összecsomagolt útkönyvekből készült installáció oltárszerű építménye gunyoros célzás a tömegességre, a telhetetlenségre, az újkori népvándorlás abszurdítására, melynek kis „kukucsáló” lyukán be lehet nézni, s a következő felirat fogad: Itt sem volt Goethe.

Igen, a turisták Goethe-t keresik, valami non plusz ultrát, de csak a hűlt helyét találják.

A turizmus valóban – és valódi – kihívás, de a beteljesülés aligha garantált. Ennyiben is aktuális volt a Veszprémi tavaszi tárlat témaajánlata, amely új felfedezésekre csábította a résztvevőket. Persze, el lehet gondolkodni ezen a megoldáson, a háromévenkénti nagyszabású tárlaton, mennyiben szolgálja ez a helyi alkotók kibontakozásának ügyét? A vállalkozás nyíltsága, megmozgató ereje mindenképpen dicsérendő, ám a „felhozatal” sok kétes pszeudó-műalkotást is felszínre hoz/dob, ami nem biztos, hogy nyilvánosság elé kívánkozik. A „Mindenki lehet művész, s minden lehet művészet”-jelszavának is van korlátja, lehetőséget teremtve az összemosásra a valódi és álértékek között. Korunk nagy kihívása a szelekció, a minőségre való rámutatás, a válogatás kockázata – szerintem nem érdemes kitérni ez elől. Mégis, a veszprémi megközelítésnek is van létjogosultsága, közelebb viszi az alkotásokat a szemlélőhöz, lerántva a leplet a művészi munka misztifikációjáról. Hegyi Lóránd *Új szenzibilitás* című művében találtam egy részletet, amely talán megmagyarázza a helyzetet (amelybe belekerültünk):

„Az alkotás új 'helyének' meghatározásai olyan határterületekig nyomulnak előre, amelyekben a műalkotás már nemcsak hogy kérdésessé válik, de önálló léte is megszűnik. Céljuk totális valóság létrehozása, nem pedig egy bizonyos valóságaspektus interpretálása csupán. Az, hogy műalkotások is születnek-e közben, másodlagos jelentőségű kérdés.”

Igen, első vagy másodlagos kérdés – ennek eldöntésére még nincsenek szilárdan kialakult, megdönthetetlen sem első, sem másodlagos kánonok... A kánon – mi vagyunk.